

PSİKİYATRİ KLİNİĞİNDEKİ KEDİNİN HASTALARA ETKİLERİ

Nihal OZDEMİR*, Figen SUSLU**

Summary: *Our research has been conducted among female psychotic patients at the Erenkoy Psychological sanitary hospital for studying the effects of a cat on their adaptation process to the respective clinical department. The result was positive as the most of the patients who previously had rejected the treatment and had had difficulty in communicating by their rather introverties began to establish better relations with the others and finally accepted the treatment.*

Son yıllarda Türkiye'de ve Dünya'da Kedilerin popülansı hızla arttı birçok yazar kedi hikayeleri, romanları yazıyor, bazı ressamlar sadece kedi resmi yapıyor. Bazı tablolarında da kediler gözle görülür yer işgal ediyorlar. Eski dışişleri bakanımızın kedisi roportajlara konu oluyor ve resepsiyonlarda yer alıyor, başka bir eski dışişleri bakanının kedisi de boy boy fotoğrafları gazete sayfalarımızda görülüyor. Başkan Clinton'ın kedisi yeni yıl mesajları veriyor.

Biz de psikiyatrik literatürde kedi-insan ilişkilerini araştırarak, 'Pet Terapi'yi gözden geçirdik, ve literatür ışığında hastanemizde kedi-hasta ilişkilerini değerlendiren bir on araştırma yaptık.

Toplumda kedi-köpek gibi ev hayvanlarının insanlar için çok özel bir yeri var. Bu hayvanlar evde bir mal olarak düşünülmeyp ailenin özellikli bir üyesi olarak kabul ediliyorlar bu özellikleri onların non-verbal ifade yeteneklerinden doğmaktadır.

Petler insan hayatında çeşitli roller oynarlar. Önceleri sadece özurlulere yardım ve rehberlik için köpekler kullanılırdı. Daha sonra bakımevlerinde yaşlılar, mental retardeler, kronik psikotikler için pet programları, yalnız yaşayan yaşlılara pet tavsiye edilen programlar, petlerle ziyaret programları, yunuslar ve maymunların terapiye yardımcı olarak kullanılması pet terapiyi geliştirdi.

1953'de Psikiyatrist Boris Levinson köpeğiyle muayenehanesinde otururken randevusu olmayan bir genç hastası annesiyle gelir. İçine kapalı otistik ve mutistik olan bu genç hasta, köpeğe ilgi gösterir ve köpekle iletişim kurduğu doktorun dikkatini çeker. Köpek, hasta ile terapist arasında katalizör rolü oynar ve bir tedavi ortamının kurulmasını sağlar. Daha sonra Dr. Levinson bu köpeği çocuk hastalarıyla terapötik yakınlaşmanın sağlanmasında yardımcı olarak kullandı. Dr. Levinson'ın çalışmalarını yayınlamasıyla pet terapi resmen başladı.

1970'lerde Sam ve Elizabeth O'Leary Corson, içe dönük adölesan hastalarla köpeklerin arkadaşlığını sağladı. Çalışmaya katılan elli hastadan kırk yedisinde düzelleme ve iyileşme tesbit ettiler. Samuel Corson bakımevindeki deprese yaşlılara, oyuncu bir ternerin canlılık ve rahatlık getirdiğini, dış dünya ile ilişkilerin artırdığını, Psikiyatrist Michael McCulloch Hastanede bulunan petin deprese hastaların moralini artırdığını ve esprî anlayışlarını ortaya çıkardığını söyledi ve bu hastaların ilaç gereksinimleri azaldı.

* Uzm. Dr. SSK Erenkoy Ruh Hastalıkları Hastanesi

** Uzm. Psk. SSK Erenkoy Ruh Hastalıkları Hastanesi

Boris Levinson ve Corsonlar pet therapyde kla-

sikleşmiş öncüler oldular. Pet therapy, en çok emosyonel ve sosyal isolation, şizofreni ve fobilerin desensitizasyonunda kullanıldı. Bu tedavide ençok kullanılan hayvanlar köpekler olup daha sonra kediler, balıklar ve kuşlar gelmektedir.

1966 da "Co-therapist olarak köpek" isimli ilk makale yayınlandığında gülümsenerek karşılandı. Fakat şimdi pet therapy bazen şüpheyle karşılanıyorsa da hiçbir zaman gülünmüyor.

Levinson'a göre, petler psikoterapinin başlangıç ve sonraki seanlarında terapist ve hasta arasındaki yaklaşmayı teşvik ederek tedaviye katkıda bulunuyorlar. Hayvanın takdim edilişi, konuşmayı başlatarak dikkati hayvan üzerine çekiyor ve anxiyeyi azaltıyor, bu sayede başlangıçta bir ilişki kurulması terapinin gayelerine daha uygun oluyor. Bir kere hasta-terapist uyumu oluşunca konuşmakta tereddütlü olan hastanın açılması başlar. Petlerin okşanmaya izin vermeleri de, dokunma duygusunun sağladığı güvenle, derin duyguların ifade edilmesini kolaylaştırır.

Ziman 1988 yılındaki çalışmasında kedi sahiplerinin daha düşük depresyon, anxiety ve uyku bozukluğu skorlarına sahip olduklarını tesbit etti.

Son zamanlarda Suzanne Robb ve arkadaşları bazı objelerin sosyal davranışlara katalizör rollerinin etkilerini incelerken, köpeklerin dolu bir şişe şaraptan fazla konuşmayı canlandırdığını, gülmeyi ve gevşemeyi sağlayıp hostilliteyi azalttığını tesbit ettiler.

Biz bir ön araştırma olarak SSK Erenköy Ruh Hastalıkları Hastanesi kadın servisinde bir kedinin yatan hastalar üzerindeki etkisini inceledik.

SSK Erenköy Hastanesi, büyük bir bahçe içinde yerleşmiş, iki katlı birkaç binada kurulmuş olup, hastaların ağaçların altında rahatça gezinip güneşlenme imkanları vardır. Kliniğimizde çoğunlukla psikotik hastalar yatar ve kronik psikozlar çok görülür.

Nisan 1994- Aralık 1994 ayları arasında kliniğe yatan DSM III R tanı kriterlerine göre depresyon, şizofreni ve iki uçlu duygulanım bozukluğu olan 62 kadın hasta bu çalışmaya alındı. Hastanemiz bahçesinde doğan, çalışanlar tarafından beslenip korunan, halen iki yaşındaki Refo isimli siyan bir kedi

ile hastaların ilişkileri, hemşire, psikolog ve doktorlar tarafından gözlenerek tartışıldı ve değerlendirildi.

REFO servis doktorunun odasında, bir iskemlede genellikle uyuyor, balkondan gidip geliyor, çok temiz ve sağlıklı bir kedi. Veteriner kontrolünde, muntazam aşıları yapıyor. Tanımadığı, kendisine yaklaşmayan insanlara yaklaşma huyu yok. Ancak okşandığı zaman bunu sevgi ile kabul eden, negatif tepki göstermeyen daima sakin bir kedi.

Çalışmaya alınan 62 hastanın 38 tanesi ilk defa hastanemize yatıyordu. Bunların 26 tanesi evvelce hiçbir psikiyatri hastanesine yatmamıştı. Altmışiki hastadan dört tanesi hariç hepsi kediye sevgi ve ilgi ile yaklaştılar. Hemşirelere ve doktorlara başlangıçta göstermedikleri güler yüzü ona gösterdiler. Her sabah muayene odasına girdiklerinde onunla ilgilendiler, orada bulunmuyorsa onu sordular. Daima, Refo'nun beslenmesini üstlenen üç-dört genç kız bulundu. Mutfaktan ona yemek getirdiler, gidip gelmesi için balkon kapısını açık tuttular, odaya uğramadığı günlerde bahçede uzun süre onu aradılar. Bu hastaların çoğu uğraşı odasına girmeye gönüllü olmayan, hatta TV seyretmekten zevk almayanlardı.

Gözlemlerimizde ilk dikkatimizi çeken, hastaneye henüz yatan insanların doktor odasına ilk girdikleri zaman kedinin varlığını ilk farkettilerinde çok kısa bir şaşkınlık anı geçirip, sonra negativistik tutumlarını değiştirdikleri, Refo ya sevgi ile baktıkları ve yumuşak dostça ifadeyle yaklaştıkları oldu. İradesi dışında hastaneye yatırılmış ve bunu reddeden, itiraz edip, bunu tartışıp hastaneden çıkmak amacıyla doktor odasına giren altı hasta, o sırada tesadüfen iskemlenin üzerinde uyumakta olan REFO yu görünce onunla konuştular, "kediye okşayabilir miyim?" dediler ve kedi üzerine ufak bir tartışmadan sonra, hemşire ile yattıkları odayı görmeye gittiler.

Hastaların hiçbiri kedi ile iletişim kurmaya yöneltilmedi. Hepsini kendileri doğrudan kediye yaklaştılar; kediye ilgi gösterdiklerinde "sevdiğin mi kediyi" diye bir soru soruluyor, Bundan sonra da konuşma başlıyordu. Sadece dört hasta kediyle görünür bir iletişim kuramadılar. Bunların ikisi çok ağır depresyondaki orta yaşlı hanımlardı ki biri birkaç ay sonra süisit girişiminde bulundu. İki tanesi de aşağı zeka

seviyesinde, kediden korktuklarını söyleyen şizofren genç kızdı.

Zamanla Refo kliniğın bir çalışanı kabul edildi. O da korunma ve okşanma ihtiyacıyla toplumdaki yerini aldı. Her yaklaşıpına aynı ilgiyi ve anlayışı gösterdi.

Kadın hastalar Refo'yu serviste birçok hakları olan ve hakları tartışmasız kabul edilen bir çocuk gibi gördüler. Aileyle ve hastane çalışanlarıyla konuşmayan, maskeli bir yüzle odaya girip çıkan bir genç şizofren, ziyaret günü annesiyle odaya girdiğinde kediye yöneldi, yüzü aydınlandı ve "Refo bak anneanne gelmiş" dedi. Haftalardır kızının negatizmine ve mütiizmine muhatap olan anne bu mesajı fark etmedi bile.

Refo'nun odada bulunmasıyla soğuk hastane ortamı sıcak bir ev ortamına dönüşüyor ve hastaların korkusu azalıyor. Bu şekilde tedavi ekibine güvenleri sağlanarak tedaviyi kabul etmekteki tereddütleri azalıyor.

Hastalar Refo ile ilişki kurarak diğer hastalarla ilişki kurmaya, pozitif duygularını göstermeye başladılar. Aynı şekilde çalışanlarla da daha olumlu yaklaşımlar sağlandı. Duyguları hayvanlara ifade etmek, insanlara açmaktan çok daha kolay ve kabul edilebilir oluyor. Kedi ve köpekler her zaman yakınlaşmaya açık duruyorlar, fiziki kontakt kur-

mayla hastalara daha yeni ümitler yaratıyorlar.

İnsanlar petleri yakın akraba sayıp, birçok hakları olan çocuklar gibi davranıyorlar. Petler sınırsız sevgi, duygu, dostluk kaynağı olup, yargılamazlar ve şartlar ileri sürmezler.

Refo hastada insiyatif ve sorumluluk almayı geliştirip, klinikte farklı bir rol kazanmasını sağlayıp depresyon ve anksiyeteyi azaltıyor. Refoya karşı duygular basit, net ve ambivalanstan uzak olarak gözlemlendi. Hastaların, kullanmadıkları duygu, şevkat, yumuşaklık ve empati kapasitelerini dışarı çıkardı.

Çalışma sırasında klinikte Refoya kötü davranan, onu küçümseyen hastaya rastlanmadı. Servis personeli hastaların Refo'ya ilgısını fark ediyorlardı. Ve önceleri buna şaşırıyorlardı. Evvelce bahsedilen dört hasta hariç 58 hastanın hepsi Refo ile ilgilendi. Bazılarının ilgisi ve yakınlığı daha kuvvetliydi. Bazıları onunla oynuyor, Bir kısmı da canları sıkıldığında Refoyu kucaklarına alıp öylece oturup sakinleşmeyi bekliyorlardı. Refo'ya oyuncak yapanlar da oldu. İlginçtir ki; serviste yatan hastaların hiç biri Refo'dan şikayetçi olmadı, ona gösterilen ilgiyi kıskanmadı. Yapılan görüşmelerde servis personeli, Refo'nun kliniğe sıcaklık espri, hoşgörü ve iyimserlik getirdiğini, gerginliği azalttığını, serviste ev atmosferi yarattığını söylüyorlar.

LİTERATÜR

1) Wolla, J 1977 The use of pets as transitional objects in adolescent interpersonal functioning. Doctoral dissertation, University of Columbia, 1976 Dissertation Abstracts International 38C5-bj 2391-B

2) Ziman, J 1988 Companion animals in society Report of a working party council for science and society Oxford Oxford University Press

3) Briekel, CM 1982 Pet facilitated psychotherapy A theoretical explanation via attention Shifts Psychological Reports 50 71-4

4) Corson S and Corson E (Eds) 1980 Ethology and Non Verbal communication in mental health Pergamon Press Newyork

5) Levinson, B 1972 Pets and Human Development. Charles C Thomas, Springfield

6) Savishasky, Joel S 1992 Soc Sci Med Vol 34 No 12, pp 1345-1335

7) Arkow, P 1989 How to start a pet therapy program, A guidebook for health care professionals Colorado Springs Human Society of the Pikes Peak Region